

STINGUMKRAMPJI

Slimību profilakses un kontroles centrs

Stingumkrampji jeb tetāns ir dzīvībai bīstama akūta infekcijas slimība, izraisītājam (baktērijai) iekļūstot organismā ar dažādām traumām un savairojoties piesārņotās brūcēs. Raksturīgi stingumkrampju simptomi ir krampji, kas rodas no galvas un muguras smadzeņu bojājuma ar specifisko toksīnu, ko izdala stingumkrampju baktērija.

Vakcinācijas rezultātā slimība kļuvusi reti sastopama, un attīstītajās valstīs saslimšanas gadījumi pārsvarā tiek reģistrēti nevakcinētiem pieaugušajiem. Joprojām katru gadu pasaulē **stingumkrampji ir nāves iemesls 213 00–293 000 cilvēkiem**. Jaunattīstības valstīs jaundzimušo stingumkrampji ir vērā ņemams jaundzimušo mirstības iemesls.

Kā var inficēties ar stingumkrampjiem?

Daudzi siltasiņu dzīvnieki un cilvēki ir stingumkrampju baktērijas nēsātāji. **Baktērija atrodas kuņģa–zarnu traktā un ar izkārnījumiem nokļūst augsnē un ūdeņos**, kur veido izturīgas sporas, kas gadiem saglabājas vidē. Līdz ar to stingumkrampju izraisītāji atrodas upju un dīķu dūņās, augsnē, sevišķi, ja tur ir dzīvnieku izkārnījumi vai tā mēsloja ar tiem (piemēram, dārzeņos), arī sadzīves putekļos.

Infekcijas ieejas vārti organismā ir **dažādi ievainojumi, sevišķi plēsti, durti, piesārņoti ar augsni vai putekļiem, kā arī ādas bojājumi apdegumu un čūlu dēļ**. Sevišķi bīstami ir ievainojumi, kas piesārņoti ar dārza vai mēsloju augsni. Mazāk bīstamas ir grieztas brūces ar līdenām malām, tomēr pat nenozīmīgi ādas ievainojumi un nobrāzumi var radīt inficēšanās risku.

Nevakcinētām personām inficēšanās risks pastāv arī **ķirurģiskas operācijas laikā**, veicot zarnu trakta operācijas, un **dzīvnieku koduma gadījumā**. Jaundzimušie var inficēties dzemdību laikā caur nesterili apstrādātu nabassaiti.

Kādi ir stingumkrampju simptomi?

No inficēšanās brīža (kad baktērija iekļūst organismā) līdz saslimšanai paiet **1–30 dienas** (vidēji **7 dienas**). Slimībai raksturīgi šādi simptomi:

- ▶ velkošas sāpes brūces apvidū, galvassāpes, nemiera un baiļu sajūta;
- ▶ apgrūtināta košana un mutes atvēršana, grūtības norīt pārtiku košanas muskuļu krampju dēļ, smagos gadījumos slimnieks vispār nevar atvērt muti, viņa zobi ir cieši sakosti;

- ▶ tālākā gaitā **krampji pārņem visu ķermeņa muskulatūru**, sākot ar seju, kura sastingst smejošā grimasē. Krampji pārņem kakla, vidukļa, ekstremitāšu muskuļus, slimnieks guļ ar atpakaļ atmetu galvu un izliektu muguru. Vēdera muskuļi ir blīvi kā dēļi. Krampji krasi pastiprinās no niecīgajiem karinājumiem, piem., no viegla trokšņa. Krampju lēkmes ir ļoti sāpīgas, tās atkārtojas dažreiz līdz 10 un vairāk lēkmju stundā. Slimnieka apziņa paliek skaidra. Raksturīga **stipra svīšana krampju lēkmes beigās**;

- ▶ smagas slimības norises gadījumā krampju lēkmes laikā var iestāties nāve noslāpstot.

Kurš var saslimt ar stingumkrampjiem?

Saslimšanas risks ir ikvienam cilvēkam, kurš nav vakcinēts pret stingumkrampjiem:

- ▶ bērnam, kurš **nav saņēmis pilnu vakcinācijas kursu** atbilstoši Vakcinācijas kalendāram;
- ▶ pieaugušajam, kurš **nav veicis balstvakcināciju** (atkārtotu vakcināciju);
- ▶ **jaundzimušajam, ja māte nav vakcinēta** pret stingumkrampjiem.

Kā diagnosticē stingumkrampjus?

Stingumkrampju diagnoze parasti ir balstīta uz novērotajiem simptomiem. Slimības diagnostikā nav specifisku laboratorijas testu tās noteikšanai.

Kā ārstē stingumkrampjus?

Stingumkrampju neatliekamo profilaksi traumas gadījumā nosaka ārsts. Tā ietver brūces rūpīgu attīrīšanu un primāro apdari, specifiskā imūnglobulīna ievadīšanu un vakcināciju pret stingumkrampjiem, ja cietušais nav vakcinēts.

Ja konstatēti jebkuri stingumkrampjiem raksturīgie simptomi, nekavējoties vērsies ārstniecības iestādē, lai uzsāktu specifisko ārstēšanu!

Kā nesaslimt?

Visefektīvākā aizsardzība pret saslimšanu ar stingumkrampjiem ir **vakcinācija saskaņā ar Vakcinācijas kalendāru**. Pamatvakcinācijas kurss ir trīs potes, ko bērns saņem pirmajā dzīves gadā 2, 4 un 6 mēnešu vecumā. Balstvakcinācija (atkārtota vakcinācija) pret stingumkrampjiem tiek veikta 12–15 mēnešu, 7 gadu un 14 gadu vecumā, kā arī turpmāk ik pēc 10 gadiem. Vakcinācijai pret stingumkrampjiem atbilstoši Vakcinācijas kalendāram izmanto kombinētās vakcīnas, kuras ir efektīvas un drošas visu vecumu cilvēkiem, arī **grūtniecēm un personām ar novājinātu imūnsistēmu**.

Ja ārsta padoms nepieciešams ārpus Tava ģimenes ārsta darba laika, zvani uz Ģimenes ārstu konsultatīvo tālruni – 66016001.

Tālruņa darba laiks: darba dienās no plkst. **17.00 līdz 8.00, bet brīvdienās un svētku dienās – visu diennakti.**

Plašāku informāciju par infekcijas slimībām, vakcināciju un profilaksi meklē **www.spkc.gov.lv**, kā arī pie sava ģimenes ārsta.